νέπειες των πράξεων εφαρμογής του και να μη θεσπίζουν ή διατηρούν σε ισχύ μέτρα, έστω και νομοθετικής ή κανονιστικής φύσεως, ικανά να εξαφανίσουν την πρακτική αποτελεσματικότητα των περί ανταγωνισμού κανόνων που εφαρμόζονται στις επιχειρήσεις.

2. Τα άρθρα 3, στοιχείο στ, 5, 85 και 86 της Συνθήκης ΕΟΚ δεν αντιτίθενται σε εθνική κανονιστική ρύθμιση που προβλέπει τον καθορισμό από τις εθνικές αρχές κατώτατης τιμής λιανικής πωλήσεως των καυσίμων.

3. Συστήματα ρυθμίσεως των τιμών που εφαρμόζονται αδιακρίτως τόσο επί των εγχωρίων όσο και επί των εισαγομένων προϊόντων δεν συνιστούν από μόνα τους μέτρα ισοδύναμου με ποσοτικό περιορισμό αποτελέσματος, μπορούν όμως να επιφέρουν παρόμοιο αποτέλεσμα όταν οι τιμές καθορίζονται σε τέτοιο επίπεδο, ώστε τα εισαγόμενα προϊόντα να μην ευνοούνται σε σχέση με τα πανομοιότυπα εγχώρια, είτε διότι δεν μπορούν να διατεθούν επωφελώς υπό τις καθορισμένες προϋποθέσεις, είτε διότι το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα που προκύπτει από κατώτερες τιμές κόστους εξουδετερώνεται.

4. Το άρθρο 30 της Συνθήκης ΕΟΚ αντιτίθεται σε τέτοιας φύσεως κανονιστική ρύθμιση, όταν η κατώτατη τιμή καθορίζεται με αφετηρία μόνο τις τιμές παραλαβής των εγχώριων διυλιστηρίων, αυτές δε οι τιμές παραλαβής συνδέονται με την ανώτατη τιμή, η οποία υπολογίζεται βάσει μόνο των τιμών κόστους των εγχωρίων διυλιστηρίων σε περίπτωση κατά την οποία οι τιμές στις ευρωπαϊκές αγορές καυσίμων αποκλίνουν περισσότερο από 8 % από τις τελευταίες.

# ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ PIETER VERLOREN VAN THEMAAT της 23ης Οκτωβρίου 1984 *

*Κύριε πρόεδρε,*
*Κύριοι δικαστές,*

## 1. Το προδικαστικό ερώτημα

Με Διάταξη της 1ης Αυγούστου 1983, ο πρόεδρος του Tribunal de commerce της Τουλούζης σας υπέβαλε το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

« Τα άρθρα 3, στοιχείο στ, και 5 της Συνθήκης της 25ης Μαρτίου 1957 περί ιδρύσεως της ΕΟΚ έχουν την έννοια ότι απαγορεύουν τη θέσπιση σε κράτος μέλος, με νομοθετικά ή κανονιστικά μέτρα, κατώτατων τιμών κατά την πώληση στον καταναλωτή από τα πρατήρια καυσίμων (απλής βενζίνης, βενζίνης σούπερ και πετρέλαιο εσωτερικής καύσεως), συστήματος που υποχρεώνει τους εμπόρους λιανικής πωλήσεως, υπηκόους οποιουδήποτε κράτους μέλους της Κοινότητας, να συμμορφώνονται προς την κατώτατη τιμή που έχει καθοριστεί; »

Το παρόν ερώτημα παρουσιάζει εκ πρώτης όψεως πολύ μεγάλη ομοιότητα με το προδικαστικό ερώτημα της υπόθεσης 229/83 (Leclerc), στο πλαίσιο της οποίας ο γενικός εισαγγελέας Darmon ανέπτυξε τις προτάσεις του στις 3 Οκτωβρίου 1984. Η δική μου ανάλυση των πραγματικών περιστατικών, αλλά

* Μετάφραση από τα ολλανδικά.

κυρίως εκείνη των συναφών γαλλικών και κοινοτικών διατάξεων, θα καταδείξουν ότι υφίστανται ουσιώδεις διαφορές από την εν λόγω γαλλική υπόθεση που αφορά τα βιβλία.

**2. Πραγματικά περιστατικά, συναφείς γαλλικές διατάξεις και συνέπειες αυτών επί των εισαγωγών**

2.1. *Τα συναφή πραγματικά περιστατικά*

Από τα πραγματικά περιστατικά από τα οποία ανέκυψε η διαφορά στην κύρια δίκη, το μόνο που ενδιαφέρει την παρούσα δίκη είναι ότι, στο πλαίσιο της διαδικασίας λήψεως ασφαλιστικών μέτρων, οι αιτούντες ζήτησαν να απαγορευθεί τα δύο Centres Leclerc να πωλούν τα καύσιμα σε τιμές κατώτερες από τις κατώτατες τιμές που καθορίζει το Arrêté 82-13 A, της 29ης Απριλίου 1982, και οι κατ' εφαρμογή του διατάξεις.

2.2. *Οι συναφείς γαλλικές διατάξεις*

Οι γαλλικές διατάξεις που αφορούν το σύστημα τιμών και είναι αρκετά πολύπλοκες έχουν αποτελέσει αντικείμενο αναλύσεων με τις παρατηρήσεις των καθών στην κύρια δίκη, της Γαλλικής Κυβέρνησης και της Επιτροπής· οι αναλύσεις αυτές συνοψίζονται στην έκθεση για την επ' ακροατηρίου συζήτηση. Θεωρώ ότι, για τους σκοπούς της ανάπτυξής μου, τα ακόλουθα χαρακτηριστικά στοιχεία του οικείου συστήματος είναι ουσιώδη.

Σε κάθε γεωγραφική ζώνη τιμών καθορίζεται κατώτατη τιμή λιανικής πωλήσεως για κάθε ένα από τα σχετικά προϊόντα. Η κατώτατη τιμή προέρχεται από τον καθορισμό ενός ανώτατου ορίου εκπτώσεως επί της οριακής μέσης τιμής λιανικής πωλήσεως. Η εν λόγω οριακή τιμή, από την οποία εξαρτώνται επίσης και οι ανώτατες τιμές πωλήσεως εκ μέρους των εισαγωγέων, προκύπτει από τις τιμές που ισχύουν κατά την έξοδο από το διυλιστήριο, προσαυξημένες με τα πρόσθετα ποσά που καθορίζει ο νόμος. Οι τιμές που ισχύουν κατά την έξοδο από το διυλιστήριο είναι κατά κανόνα ίδιες με την ανώτατη τιμή που ισχύει για τα διυλιστήρια. Η ανώτατη αυτή τιμή καθορίζεται κατά κανόνα με βάση το μέσο όρο των τιμών που ισχύουν στην ελεύθερη αγορά εντός της Κοινότητας και υπολογίζονται σύμφωνα με ορισμένες μεθόδους. Αυτό πάντως ισχύει εφόσον οι τιμές που διαμορφώνονται ελεύθερα στην αγορά και υπολογίζονται σύμφωνα με τις σχετικές μεθόδους δεν αποκλίνουν περισσότερο από 8 % προς τα άνω ή προς τα κάτω σε σχέση με την τιμή κόστους των γαλλικών διυλιστηρίων.

Τόσο για τις τιμές εισαγωγής όσο και για τις τιμές στις οποίες οι λιανοπωλητές αγοράζουν τα οικεία προϊόντα δεν ισχύει κανένα κατώτατο όριο. Με τον τρόπο αυτό οι λιανοπωλητές μπορούν να επωφεληθούν από τις χαμηλότερες τιμές στις οποίες προσφέρονται τα καύσιμα εντός της Κοινότητας. Υπό ορισμένες πάντως προϋποθέσεις η προαναφερθείσα κατώτατη τιμή λιανικής πωλήσεως δεν τους επιτρέπει να μετακυλίσουν στο μεταπωλητή τα πλεονεκτήματα των τιμών αγοράς.

2.3. *Οι συνέπειες της γαλλικής ρύθμισης*

Προφανώς, το ερώτημα αν οι κατώτατες τιμές που καθορίζονται για τη λιανική πώληση όπως προανέφερα μπορούν υπό ορισμένες περιστάσεις να παρεμποδίσουν τις εισαγωγές τονίστηκε με έμφαση στο πλαίσιο των γραπτών και προφορικών παρατηρήσεων. Παρόλον ότι ορισμένα ζητήματα σχετικά με το αν ο τρόπος καθορισμού των οριακών τιμών συνάδει προς τη Συνθήκη ανέκυψαν επίσης κατά τη διάρκεια της δίκης, δεν νομίζω ότι χρειάζεται να εξεταστούν εδώ. Πράγματι, ο παραπέμπων δικαστής δεν υπέβαλε κανένα ερώτημα επ' αυτών. Το ίδιο ισχύει για την έμμεση επίπτωση που μπορεί να έχει στο επίπεδο των τιμών και του όγκου των εισαγωγών η υποχρέωση των εισαγωγέων να συνάπτουν 80 % των συμβάσεών τους μεσοπρόθεσμα. Δεν προτίθεμαι επίσης να εξετάσω ορισμένες άλλες πτυχές της ρύθμισης του καθεστώτος των εισαγωγών, δεδομένου ότι κανένα ερώτημα δεν υποβλήθηκε σχετικά.

Ως προς τις κατώτατες τιμές, η Γαλλική Κυβέρνηση ισχυρίζεται κατ' ουσία ότι οι δυνατότητες εισαγωγής και διάθεσης ενός προϊόντος (σχετικά ομοειδούς) όπως η βενζίνη εξαρτώνται αποκλειστικά από τη χονδρική τιμή. Όταν η χονδρική τιμή της εισαγόμενης βενζίνης είναι κατώτερη από την τιμή της γαλλικής, οι λιανοπωλητές προτιμούν πάντα να αγοράζουν την εισαγόμενη, έστω κι αν υπό ορισμένες προϋποθέσεις δεν είναι σε θέση να μετακυλίσουν στο ακέραιο την εν λόγω χαμηλότερη τιμή αγοράς, προσαυξημένη

με τα έξοδα και το εμπορικό περιθώριο κέρδους, στον καταναλωτή. Στην περίπτωση πάντως αυτή το κέρδος τους είναι σημαντικότερο. Σύμφωνα με την άποψη που προέβαλε η Γαλλική Κυβέρνηση κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η καθορισμένη κατώτατη τιμή σε καμιά περίπτωση δεν μπορεί να συνεπάγεται περιορισμό των εισαγωγών λόγω του πλεονεκτήματος που αποκομίζει ο λιανοπωλητής κάθε φορά που αγοράζει φθηνότερη εισαγόμενη βενζίνη. Κατά τη Γαλλική Κυβέρνηση, την ορθότητα της άποψής της επιβεβαιώνουν τα στατιστικά στοιχεία που αφορούν τις εισαγωγές και κατατέθηκαν ύστερα από αίτημα του Δικαστηρίου. Από τις εν λόγω στατιστικές εμφαίνεται στην πραγματικότητα ότι, παρόλον ότι η συνολική κατανάλωση βενζίνης σημείωσε πολύ ελαφρά αύξηση, οι γαλλικές εισαγωγές βενζίνης από τα λοιπά κράτη μέλη αυξήθηκαν κατά 139 % μεταξύ των ετών 1981 και 1983. Πάντως η αύξηση των εισαγωγών της τάξεως αυτής σε καμιά περίπτωση δεν αποκλείει το ενδεχόμενο να εξακολουθούν να υφίστανται σημαντικά εμπόδια στο διακρατικό εμπόριο. Έτσι, το γεγονός ότι το διακρατικό εμπόριο έλαβε σημαντικές διαστάσεις κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 60 εξαιτίας της κατάργησης των δασμών και των μέτρων ποσοστώσεως, δεν αναιρεί το πασίδηλο γεγονός ότι το διακρατικό εμπόριο εξακολουθεί πάντοτε να παρεμποδίζεται από πολυάριθμα εμπόδια. Σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, ακόμη και η σημαντική αύξηση των ανταλλαγών μεταξύ των κρατών μελών δεν είναι σε θέση να θεωρηθεί ως επαρκής απόδειξη του γεγονότος ότι το διακρατικό εμπόριο δεν θίγεται από κάποιο μέτρο ( πρβλ. απόφαση του Δικαστηρίου στις υποθέσεις 56 και 58/64, Grundig-Consten κατά Επιτροπής, Jurispr. 1966, σ. 515, πέμπτη και έκτη σκέψη ).

Περαιτέρω, απαντώντας στο επιχείρημα της Γαλλικής Κυβέρνησης ως προς την επίδραση των κατώτατων τιμών επί των εισαγωγών, η Επιτροπή αντέκρουσε ορθά κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ότι υπό ορισμένες περιστάσεις οι κατώτατες τιμές εμποδίζουν τους οικείους λιανοπωλητές να διευρύνουν τη συμμετοχή τους στην αγορά της εισαγόμενης φθηνής βενζίνης. Μια παρόμοια επίπτωση περιορίζει αναπόφευκτα τη δυνατότητα διεύρυνσης της συμμετοχής των εισαγωγών στην αγορά.

**3. Η συνάφεια των άρθρων 3, στοιχείο στ, και 5 της Συνθήκης**

Υπό στενή άποψη, στο ερώτημα που υπέβαλε ο παραπέμπων δικαστής δεν μπορεί να δοθεί αρνητική απάντηση, δεδομένου ότι το άρθρο 3, στοιχείο στ, και το άρθρο 5 της Συνθήκης, είτε εξεταστούν χωριστά είτε σε συνδυασμό το ένα με το άλλο, δεν περιέχουν απαγορευτικές διατάξεις άμεσης εφαρμογής, τις οποίες οι εθνικοί δικαστές οφείλουν να εφαρμόσουν εν προκειμένω.

Το άρθρο 3, στοιχείο στ, θέτει ένα στόχο και σύμφωνα με τη νομολογία σας δεν μπορεί να έχει σημασία παρά για τον καθορισμό των σκοπών που εξυπηρετούν άλλες διατάξεις της Συνθήκης. Ειδικότερα, ενδέχεται να διαδραματίζει ένα ρόλο στο πλαίσιο της ερμηνείας των άρθρων 85 μέχρι 102 της Συνθήκης.

Περαιτέρω, ενόψει των λοιπών σκοπών της Συνθήκης, από την ανάγνωση του άρθρου 3, στοιχείο στ, δεν προκύπτει ότι τα θεσπιζόμενα από την Επιτροπή ή τα κράτη μέλη μέτρα παρεμβάσεως που παρεμποδίζουν τον ανταγωνισμό αντίκεινται καταρχήν προς τους σκοπούς της Συνθήκης. Συνεπώς, από το άρθρο 5, σε συνδυασμό με το άρθρο 3, στοιχείο στ, της Συνθήκης [1] δεν μπορεί να συναχθεί απαγόρευση των μέτρων παρεμβάσεως.

1 — Ασφαλώς οι πιο πάνω δύο διαπιστώσεις δεν αλλοιώνουν το γεγονός ότι, όπως προκύπτει από την τέταρτη παράγραφο του προοιμίου της Συνθήκης ΕΟΚ, οι προβλεπόμενες από τη Συνθήκη αυτές τέσσερες ελευθερίες αποσκοπούν μεταξύ άλλων να εξασφαλίσουν ανόθευτο ανταγωνισμό. Οι σχετικές όμως διατάξεις της Συνθήκης χρησιμοποιούν διαφορετικά κριτήρια, απλούστερης εφαρμογής, απ' ό,τι τα άρθρα 85 μέχρι 92. Αντιστρόφως, όπως προκύπτει από τις προπαρασκευαστικές εργασίες και από την εφαρμογή του κανονισμού 17, το περισσότερο πειστικό επιχείρημα, ιδίως στα κράτη μέλη όπου δεν υφίσταται γενική απαγόρευση των συμφωνιών επί εθνικής βάσεως, για την αποδοχή του σχετικά αυστηρού καθεστώτος του άρθρου 85, σε συνδυασμό με τον κανονισμό 17, υπήρξε πάντοτε εκείνο σύμφωνα με το οποίο οι επιχειρηματικοί κύκλοι δεν επιτρέπεται να θέτουν εμπόδια περιοριστικά του ανταγωνισμού στις διακρατικές ανταλλαγές όταν αυτό απαγορεύεται στα ίδια τα κράτη. Για όσο διάστημα η κοινοτική αγορά δεν θα επιτυγχάνει τον αυτό βαθμό συνοχής με εκείνο των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής παραδείγματος χάρη, ο στόχος της « κατάργησης των υφισταμένων εμποδίων » θα εξακολουθεί να προηγείται έναντι προσπαθειών για την κατάργηση άλλων τύπων περιορισμού του ανταγωνισμού κατά την εφαρμογή του άρθρου 85. Η νομική πρακτική το επιβεβαιώνει. Η περιορισμένη σημασία της δεύτερης διαπίστωσης στην υπό κρίση υπόθεση πρόκειται να καταστεί σαφής στη συνέχεια των προτάσεών μου.

Σε αντίθεση με το άρθρο 3, στοιχείο στ, το άρθρο 5 προχωρεί περισσότερο από το να θέτει ένα στόχο, ο οποίος παρουσιάζει ενδιαφέρον μόνο για τον καθορισμό των σκοπών των λοιπών διατάξεων της Συνθήκης. Αντιθέτως, το άρθρο 5 εξαγγέλλει με την πρώτη και δεύτερη παράγραφό του δύο γενικές υποχρεώσεις και μια γενική απαγόρευση, το συγκεκριμένο περιεχόμενο των οποίων πάντως εξαρτάται στην πρώτη φράση από τις προβλεπόμενες με άλλες διατάξεις της Συνθήκης υποχρεώσεις και απαγορεύσεις ή όσες απορρέουν από πράξεις που θέσπισαν τα κοινοτικά όργανα, ανεξάρτητα από το αν έχουν άμεση εφαρμογή ή όχι. Όπως όμως προκύπτει από τις αποφάσεις του Δικαστηρίου στις υποθέσεις 78/70 ( Deutsche Grammophon κατά Metro, Jurispr. 1971, σ. 498, σκέψη 5 ), 13/77 ( Inno κατά ATAB, Jurispr. 1977, σ. 2115, σκέψεις 30, 31, 36 και 37 ) και 141/78 ( Γαλλική Δημοκρατία κατά Ηνωμένου Βασιλείου, Jurispr. 1979, σ. 2923, σκέψη 8 ), σύμφωνα με το κείμενο της δεύτερης και τρίτης φράσεως του άρθρου 5 η υποχρέωση συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών, που προβλέπει το άρθρο αυτό, μπορεί σε ορισμένες περιπτώσεις να υπερβαίνει τις συγκεκριμένες υποχρεώσεις που απορρέουν από άλλες διατάξεις. Κατά συνέπεια, τόσο από την οικονομία της Συνθήκης όσο και από άλλες συναφείς πηγές είναι ευχερής η διευκρίνιση των προβλεπόμενων από το άρθρο 5 γενικών υποχρεώσεων. Όταν το ζήτημα αφορά εθνικά μέτρα που λαμβάνουν οι δημόσιες αρχές και περιορίζουν ή δύνανται να περιορίσουν άμεσα ή έμμεσα υπό ορισμένες περιστάσεις το διακρατικό εμπόριο, το άρθρο 5 δεν προσθέτει σχετικά τίποτε περισσότερο από όσα προβλέπουν τα άρθρα 30 μέχρι 36 ή άλλες ειδικές διατάξεις της Συνθήκης. Οι εν λόγω διατάξεις της Συνθήκης δεν μπορούν συνεπώς παρά να θεωρηθούν ως περισσότερο συγκεκριμένη προέκταση του άρθρου 5, χωρίς τις οποίες το τελευταίο δεν θα ήταν δυνατό να αποτελέσει πηγή υποχρεώσεων ή απαγορεύσεων άμεσου αποτελέσματος.

Από το γεγονός ότι τα άρθρα 3, στοιχείο στ, και 5, εξεταζόμενα χωριστά ή σε συνδυασμό το ένα προς το άλλο, δεν περιέχουν απαγορευτικές διατάξεις αμέσου αποτελέσματος που πρέπει να εφαρμόζουν οι εθνικοί δικαστές, μόνο η Ιταλική Κυβέρνηση συνάγει, με τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσε εν προκειμένω, το συμπέρασμα ότι η απάντηση που πρέπει να δοθεί στο ερώτημα πρέπει να είναι αρνητική. Όσον αφορά τις λοιπές γραπτές και προφορικές παρατηρήσεις, το ζήτημα εκτιμάται επίσης ή μάλιστα και αποκλειστικά ενόψει των άρθρων 85 και 86 ( σύμφωνα με την απόφασή σας στην προαναφερθείσα απόφαση Inno κατά ATAB ), καθώς και ενόψει των άρθρων 30 και 36 της Συνθήκης.

## 4. Η συνάφεια των άρθρων 85 και 86, καθώς και των άρθρων 30 και 36 της Συνθήκης

4.1. Όσον αφορά το ζήτημα αν το άρθρο 5 σε συνδυασμό με τα άρθρα 85 και 86 της Συνθήκης εφαρμόζεται, συμφωνώ με την άποψη που εξέφρασε ο γενικός εισαγγελέας Darmon στην πρόσφατη απόφαση 229/83 σχετικά με τα βιβλία, που προαναφέρθηκε, και σύμφωνα με την οποία αποφασιστικός παράγων καθίσταται το αν πρόκειται για « μικτό » ή « ημικρατικό » ή τέλος αμιγώς κρατικό σύστημα. Συγκεκριμένα, πρόκειται για ημικρατικό σύστημα όταν το σύστημα αυτό που καθιερώνουν οι δημόσιες αρχές επιτρέπει, μάλιστα δε επιβάλλει ( που συνέβη εν μέρει στη γαλλική υπόθεση των βιβλίων ), πρακτική επιχειρήσεων ιδιωτικού δικαίου που νοθεύει τον ανταγωνισμό και απαγορεύεται από τα άρθρα 85 και 86. Όταν οι δημόσιες αρχές επιβάλλουν στους εκδότες και εισαγωγείς την υποχρέωση να εφαρμόζουν σύστημα διατιμήσεων για τα βιβλία ( ή θεωρούν κατά κανόνα ως υποχρεωτικό ένα σύστημα διατιμήσεων ιδιωτικού δικαίου που δεν έχει γενικευμένη εφαρμογή, σύστημα που ισοδυναμεί με το πρώτο ), στην περίπτωση αυτή τις πρακτικές συνέπειες του συστήματος καθορίζει κατ' ουσίαν το σύστημα των διατιμήσεων, όπως εφαρμόζεται συλλογικά από τις ιδιωτικές επιχειρήσεις και εκφράζεται από τις δημόσιες αρχές. Το γεγονός ότι το θεσπιζόμενο από τις δημόσιες αρχές σύστημα προβλέπει και τη δυνατότητα προσφοράς έκπτωσης 5 % επί των λιανικών τιμών που καθορίζονται σύμφωνα με το ιδιωτικό

δίκαιο δεν αλλάζει καθόλου την κατάσταση. Περαιτέρω, όταν το σύστημα έχει ως συνέπεια ορισμένοι εισαγωγείς να ασκούν το μονοπώλιο επί της εισαγωγής ορισμένων κατηγοριών εισαγόμενων βιβλίων, είναι επίσης πιθανή και η άσκηση καταχρήσεως λόγω της δεσπόζουσας αυτής οικονομικής θέσεως. Υιοθετώντας την άποψη του γενικού εισαγγελέα Darmon, νομίζω ότι η προμνησθείσα απόφασή σας στην υπόθεση Inno κατά ATAB έχει ως λογική συνέπεια ότι το άρθρο 5, δεύτερη παράγραφος, σε συνδυασμό με τα άρθρα 85 και 86, μπορεί να εφαρμοστεί σε παρόμοια περίπτωση. Κατ' αυτόν τον τρόπο, η εξέταση του ζητήματος υπό ένα τέτοιο πρίσμα αποδίδει σημασία όχι στα αποτελέσματα του συστήματος που περιορίζουν τις εισαγωγές, αλλά στα αποτελέσματα που περιορίζουν τον ανταγωνισμό.

4.2. Πάντως, η παρούσα επίδικη ρύθμιση των κατώτατων τιμών λιανικής πωλήσεως των προϊόντων πετρελαίου είναι άσχετη από ένα τέτοιο μικτό ή ημικρατικό σύστημα. Το περιεχόμενο του συστήματος των κατώτατων τιμών και, κατά συνέπεια, των άμεσων και έμμεσων συνεπειών επί των δυνατοτήτων εισαγωγής μεταξύ άλλων προσδιορίζει αποκλειστικά η ρύθμιση που θέσπισαν οι δημόσιες αρχές. Σε μια περίπτωση όπως η υπό κρίση, η εφαρμογή της θεωρίας που προκύπτει από την υπόθεση Inno κατά ATAB είναι αδύνατη, η δε ρύθμιση πρέπει να εκτιμηθεί αποκλειστικά ενόψει των άρθρων 30 και 36 της Συνθήκης (ενδεχομένως σε συνδυασμό με το άρθρο 5, πρώτη και τρίτη φράση, ή αντίστροφα του άρθρου 5 σε συδυασμό με τα άρθρα 30 και 36). Την άποψη αυτή υποστήριξαν κατά την παρούσα δίκη η Επιτροπή και η Γαλλική Κυβέρνηση.

## 5. Εκτίμηση των επίδικων κατώτατων τιμών λιανικής πωλήσεως των προϊόντων πετρελαίου ενόψει των άρθρων 30 και 36 της Συνθήκης

### 5.1. *Οι παρατηρήσεις που κατατέθηκαν*

Για μια διεξοδική εξέταση των γραπτών παρατηρήσεων που κατέθεσαν οι καθών στην κύρια δίκη, η Γαλλική και Ιταλική Κυβέρνηση, καθώς και η Επιτροπή, παραπέμπω στην έκθεση για την επ' ακροατηρίου συζήτηση. Κατά τη διάρκεια της προφορικής διαδικασίας, όχι μόνο η Ελληνική Κυβέρνηση κατέθεσε και αυτή παρατηρήσεις, αλλά και επί των ήδη υποβληθεισών γραπτών παρατηρήσεων παρασχέθηκαν περαιτέρω διευκρινίσεις. Υπενθυμίζω ότι τόσο ο εκπρόσωπος της Ελληνικής Κυβερνήσεως όσο και ο εκπρόσωπος της Γαλλικής υποστήριξαν ότι τα άρθρα 3, στοιχείο στ, και 5 της Συνθήκης σε συνδυασμό με τα άρθρα 30 και επ. και 85 και επ. δεν αντιτάσσονται στη θέσπιση καθεστώτων κατώτατων τιμών, όπως το επίδικο. Όσον αφορά ορισμένα επιχειρήματα που προβλήθηκαν, θα επανέλθω μόνο αν χρειαστεί.

### 5.2. *Εκτίμηση ενόψει του άρθρου 30*

Μετά την απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση Dassonville (8/74, Jurispr. 1974, σ. 837), σύμφωνα με σταθερή νομολογία σας στο θέμα των μέτρων αποτελέσματος ισοδύναμου με ποσοτικό περιορισμό, νοούνται ως τέτοια μέτρα « οιαδήποτε εμπορική ρύθμιση των κρατών μελών δυνάμενη να παρεμποδίσει άμεσα ή έμμεσα, πραγματικά ή δυνητικά, το διακοινοτικό εμπόριο ».

Ως προς τα συστήματα κατώτατων τιμών, αυτός ο κανόνας διευκρινίστηκε ακόμη περισσότερο με την απόφασή σας στην υπόθεση van Tiggele (82/77, Jurispr. 1978, σ. 25). Όσον αφορά την εκτίμηση των κατώτατων τιμών λιανικής πωλήσεως προϊόντων καπνού σε σχέση με το άρθρο 30, βλέπε επίσης την προαναφερθείσα απόφαση στην υπόθεση Inno κατά ATAB, 90/82, Επιτροπή κατά Γαλλικής Δημοκρατίας, Συλλογή 1983, σ. 2011, καθώς και την απόφαση της 5ης Απριλίου 1984 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 177 και 178/82, Van de Haar, Συλλογή 1984, σ. 1797. Η υπόθεση van Tiggele αφορούσε τις κατώτατες τιμές λιανικής πωλήσεως ορισμένων αποσταγμένων ποτών (ιδίως παλαιού και νέου τζιν από κέδρο). Το Δικαστήριο, αφού υπενθυμίζει με τη σκέψη 12 τη διατύπωση της απόφασής του στην υπόθεση Dassonville, αποφαίνεται με τη σκέψη 13 ότι « παρόλον ότι εθνική ρύθμιση τιμών που ισχύει αδιάκριτα τόσο επί των εθνικών όσο και επί των εισαγόμενων

προϊόντων κατά κανόνα δεν μπορεί να συνεπάγεται παρόμοιο αποτέλεσμα, μπορεί να το επιφέρει σε ορισμένες συγκεκριμένες περιπτώσεις ». Με τις σκέψεις 16 και 17 προσδιορίζεται στη συνέχεια η γενική αρχή. Όσον αφορά τις παρεκκλίσεις από τη γενική αυτή αρχή που ενδιαφέρουν την παρούσα υπόθεση που εκκρεμεί ενώπιον του Δικαστηρίου, αυτές προσδιορίζονται με τις σκέψεις 14 και 18. Στη σκέψη 14 αναφέρεται ότι « την εισαγωγή μπορεί να εμποδίσει ιδίως ο καθορισμός, από τις εθνικές αρχές, τιμής ή περιθωρίου εμπορικού κέρδους σε τέτοιο επίπεδο που τα εισαγόμενα προϊόντα να μην ευνοούνται σε σχέση με τα όμοια εθνικά, είτε διότι δεν μπορούν να διατεθούν επωφελώς υπό τους καθορισμένους όρους, είτε διότι το πλεονέκτημα εκ του ανταγωνισμού που απορρέει από κατώτερες τιμές κόστους εξουδετερώνεται ». Με τη σκέψη 18 προστίθεται ότι η γενική αρχή δεν ισχύει όταν πρόκειται για « κατώτατη τιμή που καθορίζεται σε ορισμένο ύψος, η οποία, εφαρμοζόμενη αδιάκριτα τόσο επί των εθνικών όσο και επί των εισαγόμενων προϊόντων, είναι δυνατό να μην ευνοεί τη διάθεση των τελευταίων, στο βαθμό που εμποδίζει την επίρριψη της κατώτερης τιμής κόστους επί της τιμής πωλήσεως στον καταναλωτή ».

Η ανάλυση που έκανα για τις συγκεκριμένες επιπτώσεις του επίδικου συστήματος τιμών καθιστά ήδη σαφές ότι το επιχείρημα της Γαλλικής Κυβέρνησης, σύμφωνα με το οποίο το άρθρο 30 δεν εφαρμόζεται στη συγκεκριμένη περίπτωση, είναι κατ' εμέ απορριπτέο. Κατέληξα στο συμπέρασμα ( προς το τέλος της παραγράφου 2 των προτάσεών μου ) ότι οι κατώτατες τιμές πωλήσεως των προϊόντων πετρελαίου που ακολουθούν οι γάλλοι πρατηριούχοι εμποδίζουν υπό ορισμένες περιστάσεις τους οικείους λιανοπωλητές να διευρύνουν τη συμμετοχή τους στην αγορά ( και κατά συνέπεια και τον όγκο των εισαγωγών φθηνής βενζίνης από άλλα κράτη μέλη ). Αυτό ισοδυναμεί αφενός με το ότι η επίδικη ρύθμιση των κατώτατων τιμών είναι και αυτή « δυνατό να παρεμποδίσει άμεσα ή έμμεσα, πραγματικά ή δυνητικά, το διακοινοτικό εμπόριο », για να χρησιμοποιήσω μια ακόμη φορά τη διατύπωση της αποφάσεως στην υπόθεση Dassonville, αφετέρου δε ότι το πλεονέκτημα εκ του ανταγωνισμού που απορρέει από χαμηλότερη τιμή κόστους εξαφανίζεται στο βαθμό που η ρύθμιση παρεμποδίζει οιαδήποτε διεύρυνση της συμμετοχής στην αγορά. Δεδομένου ότι η διεύρυνση αυτή αποτελεί έναν από τους στόχους του μηχανισμού του ανταγωνισμού, η προβλεπόμενη με τη σκέψη 14 της απόφασης στην υπόθεση van Tiggele προϋπόθεση συντρέχει επίσης ( όπως άλλωστε για όμοιους λόγους και η προϋπόθεση που αφορά η σκέψη 18 της ίδιας απόφασης ). Αυτό σημαίνει περαιτέρω ότι σύστημα κατώτατων τιμών, όπως το επίδικο, εμπίπτει καταρχήν και αυτό στην απαγόρευση που εξαγγέλλει το άρθρο 30. Ειδικότερα, ένα τέτοιο σύστημα συνιστά έμμεσο και δυνητικό ( σε συνάρτηση με τις συνθήκες αγοράς ) περιορισμό των εισαγωγών. Ο περιορισμός καθίσταται εμφανής όταν οι τιμές στην ελεύθερη αγορά ( αγορά « spot » ) στις Κάτω Χώρες ή στις αγορές των λοιπών κρατών μελών γενικότερα είναι κατώτερες περισσότερο από 8 % των τιμών κόστους των γαλλικών διυλιστηρίων. Αντίθετα με την άποψη της Γαλλικής Κυβέρνησης, όπως προκύπτει από τις παρατηρήσεις της τελευταίας, το συμπέρασμα αυτό ενισχύει μάλλον παρά εξασθενίζει το γεγονός ότι σε αντίθεση με το τζιν από κέδρο για το οποίο επρόκειτο στην υπόθεση van Tiggele, στην περίπτωση αγοράς βενζίνης, η τιμή συνιστά το μοναδικό σχεδόν παράγοντα ανταγωνισμού, ενώ η ποιότητα και το σήμα μπορούν στην πράξη να αγνοηθούν λόγω του ομοιογενούς χαρακτήρα των διάφορων καυσίμων για τα οποία πρόκειται.

Το συμπέρασμα αυτό σημαίνει περαιτέρω ότι σύστημα κατώτατων τιμών, όπως το επίδικο, δεν μπορεί να θεωρηθεί στην πράξη ως σύστημα τιμών με τις αυτές συνέπειες έναντι τόσο των εισαγόμενων όσο και των εγχώριων προϊόντων. Συμμερίζομαι την άποψη της Επιτροπής, σύμφωνα με την οποία δεν συγκεντρώνονται οι προϋποθέσεις που αναπτύξατε κατά τη διάρκεια των ετών με τη νομολογία σας στο πλαίσιο αυτού που αποκαλείται « rule of reason », και που εξαγγείλατε για πρώτη φορά με τις σκέψεις 6 και 7 της απόφασης στην υπόθεση Dassonville. Με τις αποφάσεις σας ιδίως στις υποθέσεις « Cassis de Dijon »

(120/78, Jurispr. 1979, σ. 649) και Επιτροπή κατά Ιρλανδίας (113/80, Συλλογή 1981, σ. 1625, ειδικότερα με τη σκέψη 10) διευκρινίστηκε ότι οι επιτακτικοί λόγοι γενικού συμφέροντος στους οποίους αναφέρεται ο « rule of reason » είναι δυνατό να καταστήσουν τη θεμελιώδη αρχή που τέθηκε με την απόφαση στην υπόθεση Dassonville και κατά συνέπεια το ίδιο το άρθρο 30 ανίσχυρα μόνο όταν πρόκειται πράγματι για μέτρα που εφαρμόζονται αδιάκριτα τόσο επί των εθνικών όσο και επί των εισαγόμενων προϊόντων ή, για να επαναλάβω τη διατύπωση της σκέψης 7 της απόφασης στην υπόθεση Dassonville, όταν τα εν λόγω μέτρα δεν καταλήγουν περαιτέρω στην πράξη σε (έμμεσο) συγκεκαλυμμένο περιορισμό στο εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών. Υπό τις περιστάσεις αυτές, οι αιτιολογίες που προέβαλε η Γαλλική Κυβέρνηση πρέπει να εκτιμηθούν όχι σύμφωνα με τον « rule of reason », αλλά σύμφωνα με το άρθρο 36 της Συνθήκης. Άλλωστε, αυτή είναι η βάση της ρύθμισης που επικαλείται ως επικουρικό επιχείρημα η Γαλλική Κυβέρνηση.

5.3. *Εκτίμηση των επικληθέντων λόγων ενόψει του άρθρου 36 της Συνθήκης ΕΟΚ*

Με τις προφορικές και γραπτές παρατηρήσεις της, η Γαλλική Κυβέρνηση επικαλέστηκε ιδίως ως λόγους για τη θέσπιση της επίδικης ρύθμισης: 1) την επιθυμία περιορισμού της κατανάλωσης των προϊόντων πετρελαίου, 2) την επιθυμία διασφαλίσεως χώρων διανομής καυσίμων στο σύνολο της γαλλικής επικράτειας και 3) την προστασία της δημόσιας τάξης και δημόσιας ασφάλειας. Οι προτάσεις μου στο θέμα αυτό πρόκειται να είναι σχετικά σύντομες. Οι δύο πρώτοι λόγοι είναι σαφώς οικονομικοί, επιπλέον δε σε καμιά περίπτωση δεν μπορούν να υπαχθούν στους αναφερόμενους στο άρθρο 36 λόγους. Σύμφωνα με την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου σχετικά με το άρθρο 36, και μόνο εξαιτίας των ανωτέρω είναι ήδη απορριπτέοι. Συναφώς, παραπέμπω εκτός των άλλων και στην απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση 95/81 (Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλογή 1982, σ. 2187). Η Γαλλική Κυβέρνηση επικαλείται τη δημόσια τάξη και δημόσια ασφάλεια αναφερόμενη μόνο στις κοινωνικές ταραχές, ακόμη δε σε πράξεις αποκλεισμού και βίας, στις οποίες οδήγησε ο πόλεμος των τιμών που κήρυξαν τα Centres Leclerc. Μια τόσο όμως ευρεία ερμηνεία του όρου δημόσια τάξη δεν βρίσκει έρεισμα στη νομολογία σας. Η Επιτροπή παραπέμπει ειδικότερα ως προς το θέμα αυτό στην απόφασή σας στην υπόθεση 7/78 (Thompson και λοιποί, Jurispr. 1978, σ. 2247, πρβλ. ειδικότερα σκέψη 34). Πάντως, έχω να προσθέσω ότι η αποδοχή των κοινωνικών ταραχών ως δικαιολογία για παραβιάσεις της αρχής της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων έχει απαράδεκτα ευρείες συνέπειες, όπως αποδεικνύει η πείρα που αποκτήθηκε κατά τη διάρκεια του παρελθόντος έτους (καθώς και κατά τα προηγούμενα έτη, κατά τη διάρκεια του « πολέμου του κρασιού » μεταξύ Γαλλίας και Ιταλίας). Αν γίνονταν δεκτά ως αιτιολογία τα οδοφράγματα καθώς και άλλα αποτελεσματικά μέσα μαχητικών διεκδικήσεων που χρησιμοποιούν ομάδες συμφερόντων οι οποίες αισθάνονται ότι απειλούνται από την εισαγωγή και πώληση σε ανταγωνιστικές τιμές ορισμένων φθηνών προϊόντων ή υπηρεσιών, καθώς και εργαζόμενοι μετανάστες ή ξένα ιδρύματα, η επίκληση των τεσσάρων θεμελιωδών ελευθεριών της Συνθήκης θα καθίστατο πλέον αδύνατη. Με τον τρόπο αυτό, την έκταση των εν λόγω ελευθεριών δεν θα προσδιόριζαν πλέον η Συνθήκη και τα κοινοτικά όργανα (ή τα εθνικά εντός των ορίων που προβλέπει η Συνθήκη), αλλά ιδιωτικές ομάδες συμφερόντων. Αντίθετα, η αρχή της δημόσιας τάξης απαιτεί σε παρόμοιες περιπτώσεις αποτελεσματική δράση εκ μέρους των δημόσιων αρχών προς καταστολή παρόμοιων ταραχών. Η Επιτροπή ισχυρίζεται, όχι χωρίς κάποια υπερβολή, ότι ακόμη κι αν μία από τις προαναφερθείσες δικαιολογίες γινόταν καταρχήν αποδεκτή, το άρθρο 36, παράγραφος 2, θα αντέκειτο σε μια οριστική αποδοχή της. Πράγματι, όπως προ-

κύπτει και από την ανάλυση των συγκεκριμένων επιπτώσεων της επίδικης γαλλικής ρύθμισης, στην οποία προέβη η Επιτροπή και την οποία συμμερίζομαι, η εν λόγω ρύθμιση συνιστά συγκεκαλυμμένη προστασία των γαλλικών διυλιστηρίων και κατά συνέπεια συγκεκαλυμμένο περιορισμό του εμπορίου μεταξύ των κρατών μελών.

Για την πληρότητα του πράγματος, τέλος, επιθυμώ να επιστήσω την προσοχή στην απόφαση του Δικαστηρίου της 10ης Ιουλίου 1984 στην υπόθεση 72/83 ( Campus Oil Limited και λοιποί, Συλλογή 1984, σ. 2727 ). Δεδομένου ότι η εν λόγω απόφαση δεν είχε ακόμη εκδοθεί κατά τη διεξαγωγή της προφορικής διαδικασίας της παρούσας υπόθεσης, είναι προφανές ότι δεν μπορούσε να έχει ληφθεί υπόψη τότε. Πάντως, το γεγονός αυτό δεν εμποδίζει το Δικαστήριο να τη λάβει αυτεπάγγελτα υπόψη στο πλαίσιο μιας προδικαστικής υπόθεσης. Θα ενθυμείστε ότι το Δικαστήριο αποφάνθηκε στην εν λόγω υπόθεση ότι κράτος μέλος, ο εφοδιασμός του οποίου σε προϊόντα πετρελαίου εξαρτάται εξ ολοκλήρου ή σχεδόν εξ ολοκλήρου από τις εισαγωγές « μπορεί να προβάλει λόγους δημόσιας ασφάλειας κατά την έννοια του άρθρου 36 της Συνθήκης για να επιβάλει στους εισαγωγείς την υποχρέωση να καλύπτουν ορισμένο ποσοστό των αναγκών τους με αγορές από διυλιστήριο που βρίσκεται στο έδαφός του και σε τιμές που καθορίζει ο αρμόδιος υπουργός βάσει των δαπανών στις οποίες υποβάλλεται σε σχέση με την εκμετάλλευση του εν λόγω διυλιστηρίου, εφόσον η παραγωγή του εν λόγω διυλιστηρίου δεν μπορεί να διατεθεί σε ανταγωνιστικές τιμές στην ελεύθερη αγορά ». Στη συνέχεια όμως το Δικαστήριο πρόσθεσε ότι οι « ποσότητες προϊόντων πετρελαίου που καλύπτει ένα τέτοιο σύστημα δεν μπορούν να υπερβαίνουν ούτε τα κατώτατα όρια εφοδιασμού, χωρίς τον οποίο θίγεται η δημόσια ασφάλεια του ενδιαφερόμενου κράτους ούτε τα όρια εκείνα παραγωγής που είναι αναγκαία, προκειμένου να διατηρηθεί η ικανότητα των εγκαταστάσεων του διυλιστηρίου σε περίπτωση κρίσης και προκειμένου να είναι δυνατή η συνεχής μετατροπή του πετρελαίου για την παράδοση του οποίου το ενδιαφερόμενο κράτος συνήψε μακροπρόθεσμες συμβάσεις ».

Δεν είναι αναγκαίο να εξεταστεί εδώ η σημασία της εν λόγω απόφασης για την ερμηνεία του άρθρου 36 γενικότερα. Θεωρώ πάντως ότι η κατ' αναλογία εφαρμογή της απόφασης αυτής στην παρούσα απόφαση προσκρούει ιδίως σε ορισμένες αποφασιστικής σημασίας διαφορές ως προς τα πραγματικά περιστατικά. Καταρχάς, σε περιόδους κρίσεως κατά τις οποίες υπάρχει στενότητα στον εφοδιασμό σε προϊόντα πετρελαίου, ένα κράτος όπως η Γαλλία μπορεί ευκολότερα λόγω της γεωγραφικής της θέσεως να επωφεληθεί από τις ρυθμίσεις που ισχύουν για περιόδους κρίσεως και έχουν θεσπιστεί σε κοινοτικό και διεθνές επίπεδο για την παροχή αμοιβαίας βοήθειας, από ό, τι ένα κράτος μέλος, το οποίο περιβάλλεται αποκλειστικά από θάλασσα, όπως συμβαίνει στην περίπτωση της Ιρλανδίας. Δεύτερον, όπως προκύπτει από τα στατιστικά στοιχεία που προσκομίστηκαν στην παρούσα δίκη, τα γαλλικά διυλιστήρια ικανοποιούν τις ανάγκες της γαλλικής αγοράς κατά ποσοστό που ισούται περίπου με το διπλάσιο του ποσοστού που καλύπτουν τα ιρλανδικά διυλιστήρια στην εθνική αγορά, δυνάμει της οικείας ιρλανδικής ρύθμισης. Τρίτον, όπως προκύπτει από τις σκέψεις 34 και 47 της απόφασης στην υπόθεση Campus Oil, η επίκληση της δημόσιας ασφάλειας δεν δικαιολογείται παρά μόνο όταν η σχετική ικανότητα εφοδιασμού είναι αναγκαία για την εύρυθμη λειτουργία των ιρλανδικών δημόσιων θεσμών και των ουσιωδών δημόσιων υπηρεσιών, αν όχι για την επιβίωση του πληθυσμού αυτής της χώρας. Πρόκειται όχι μόνο για επιχειρήσεις γενικού συμφέροντος αλλά και για έναν περιορισμένο αριθμό δημόσιων υπηρεσιών υπό στενή έννοια, όπως τα νοσοκομεία. Αντίθετα, όπως προκύπτει από τα περιστατικά και τα επιχειρήματα που προβλήθηκαν κατά τη διάρκεια της παρούσας δίκης, η γαλλική ρύθμιση δικαιολογείται από την ανάγκη να ικανοποιηθούν αποκλειστικά ιδιωτικές ανάγκες μέσω της καλύτερης γεωγραφικής κατανομής του εφοδιασμού. Όπως προκύπτει από τη σκέψη 35 της απόφασής σας στην υπόθεση Campus Oil, παρόμοιες ανάγκες θεωρείται ότι είναι καθαρά οικονομικής φύσεως και δεν δικαιολογούν επίκληση του άρθρου 36, στο οποίο αναφέρεται το Δικαστήριο και στην πιο πάνω υπόθεση 95/81. Τέταρτον, αποκλειστικός σκοπός της ιρλανδικής ρύθμισης ήταν η με καλύτερο τρόπο εξασφάλιση της παράδοσης επαρκών ποσοτήτων αργού πετρελαίου. Παραπέμπω συναφώς στις σκέψεις 39 και 40 της εν λόγω απόφασης. Από κανένα στοιχείο στο πλαίσιο

της παρούσας δίκης δεν εμφαίνεται ότι η γαλλική ρύθμιση επιδίωκε παρόμοιο σκοπό. Η τελευταία στην πραγματικότητα αφορά αποκλειστικά τη βενζίνη και με κανέναν τρόπο δεν παρέχει μεγαλύτερη ασφάλεια εφοδιασμού αργού πετρελαίου σε περίπτωση κρίσεως.

Κατά συνέπεια, δεν διαβλέπω κανένα λόγο τροποποίησης των προτάσεων στις οποίες κατέληξα προηγουμένως σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 36 υπό το φως της απόφασης στην υπόθεση Campus Oil.

5.4. *Συμπέρασμα*

Συμπερασματικά, προτείνω να δοθεί η ακόλουθη απόφαση στο προδικαστικό ερώτημα που σας υποβλήθηκε στο πλαίσιο της παρούσας δίκης:

« Το άρθρο 5 της Συνθήκης ΕΟΚ, σε συνδυασμό με τα άρθρα 30 και 36 της Συνθήκης, έχει την έννοια ότι ο καθορισμός από ένα κράτος μέλος κατώτατης τιμής λιανικής πωλήσεως μέχρι ορισμένου ορίου και σύμφωνα με τις διατάξεις που προβλέπονται από την επίδικη ρύθμιση συνιστά μέτρο ισοδύναμου με ποσοτικό περιορισμό αποτελέσματος κατά την έννοια του άρθρου 30 της Συνθήκης, το οποίο δεν δικαιολογείται από το άρθρο 36 της Συνθήκης όταν οι ισχύουσες κατά την εισαγωγή τιμές σε άλλα κράτη μέλη προσαρμόζονται σε ορισμένες συνθήκες της αγοράς και μέχρις ορισμένου ορίου στις τιμές ή τιμές κόστους των παραγωγών συγκρίσιμων εγχώριων προϊόντων, προκειμένου να υπολογιστεί η κατώτατη τιμή. Αντίθετα, τα άρθρα 3, στοιχείο στ, και 5 της Συνθήκης, εξεταζόμενα χωριστά ή σε συνδυασμό το ένα με το άλλο, δεν περιλαμβάνουν κανόνες άμεσης εφαρμογής, που είναι δυνατό να παρουσιάζουν ενδιαφέρον για την επίλυση της διαφοράς στην κύρια δίκη. »

Όπως θα διαπιστώσετε, η απάντηση που προτείνω να δοθεί στο προδικαστικό ερώτημα που σας υποβλήθηκε είναι διατυπωμένη κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να λαμβάνει στο μέτρο του δυνατού υπόψη τη διατύπωση του ίδιου του ερωτήματος. Πάντως, θα ήταν φυσικά δυνατό να δοθεί απάντηση — μετά από τροποποίηση του ερωτήματος, οπότε στην περίπτωση αυτή θα έπρεπε να υπάρξει αιτιολογία —, με βάση αποκλειστικά τα άρθρα 30 και 36 της Συνθήκης ΕΟΚ. Επιπλέον, διατυπώνοντας τις προτάσεις μου, προσπάθησα να αποφύγω ορισμένες παρερμηνείες που επιδέχεται η προτεινόμενη από την Επιτροπή απάντηση. Θα ενθυμείστε ότι μια από τις δυνατές παρερμηνείες εξέλειπε μετά από λύση που έδωσε η Επιτροπή κατά το τέλος της προφορικής διαδικασίας.